

Pomhaj Bóh!

Cižblo 27.
10. julija.

Lětnik 2.
1892.

Serbske njeđzelske łopjenka.

Budawaju šo kóždy šobotu w Šmolerjez knihiczišczerńi w Budyschinje a šu tam dostać ša šchwórtlětnu pschedplatu 40 np.

4. njeđzela po šwj. Trojizy.

Romst. 8, 18: „Ša mam ša to, šo nětczišcneho czaša czerpjenja hódne njejšu teje pschichodneje krašnosće, kotraž šo nad nami šjewić budže.“

Žane czerpjenje, kajtez mamy tu w nětczišchim czašu pschetracz, njemóže naš dlěje wobczězowacz, hacz šmy tudy živi. Nlasche czašne žiwjenje pak je šo nam bórsy pominyło. Njeje nam tu, kaž bychmy š wětrom a š mróczelemi czašnyli, abo kaž bychmy šo š lóđu po morju wjesli, abo kaž bychmy š ptaczkom ležili abo se šchipu, kotraž je šo š próta wutšělila?

Dokelž pak ma tu kóždžiczi cžlowjeť šwój wěsty czaš, tak dokho dyrbi bycz na šemi žiwu, — wot špoczátka do kónza — duž dyrbimy šo tež tónle krótki czaš, w kotrymž šmy tu živi, šczerpliwi a po duchu cžišchi wopokasowacz, a na to czašacz, kajki šměje pola naš žiwjenje wuhód. Nlasche czerpjenje wscho je krótke, duž šo da lohzy šnjescz. Šdyž móžesh šebi brěmjo, kajtez dyrbišch něhdže donjescz, kaž š jenny wotmachom wot šo cžišnycz, budžesh šebi jo wěšcze lóžšcho njescz móz.

Šchto je „czaš“ pornjo „wěcžnosći“? — Kaž do cžišta nicžo. Nunje tak tež nětczišcneho czaša czerpjenja pornjo tej krašnosći, kajtuž budžemy junu šami na šebi widžecz, nicžo njejšu. Pomnyšl šebi jeno šhwilku, kajke wješele, kajku šbóžnosć je Bóh tym šwojim wschēm pschihotował. Pornjo wschemu temu nětczišcneho czaša czerpjenja wschitke do hromady nicžo njejšu, hacz šchtož kapta wody pornjo morju, abo šchtož mała šchtriczka pornjo šlónzu.

Čzeho dla šo jeno tak wjele ludži šchizja tak jara boji? Teho dla šo jeho boja, dokelž je nam wscha pschichodna krašnosć hišcže potajena. To wschať dyrbimy wschitzy prajicz: My šchesczijenjo šmy w Jesušowym kraleštwje hnady hižo jowle na šemi wscho krašni a šbóžni ludžo. My tu š woczomaj widžimy a móžemy šami š wutrobu woptacz, kajki je Bóh š nami pscheczelny; wschaťo ma tež wot naš kóždy šhryštušowe šnamjo šam na šebi, — ale wscho to je wschať tola hišcže pschezo něšchto nježyke a njedokanjane. Wšcho dokonjane mamy šami ša šo hakle w njebješach doczašacz.

Móhl jowle na šemi šchto wot naš š woczomaj widžecz, kajka krašna budže tama pschichodna krašnosć, wón by wěšcze wschón šczerpliwy šwój šchiz na šo wšat a šebi jón dale nješl. A tajzy bychy wschitzy drusy tež byli. Ša horscz pjenješ abo ša nekajki kuš cžescze, kajtuž jowle psched šobu widži, móže na šemi nětotryžkuliz cžlowjeť wjele, wjele cžinicz a czerpicz. Njebješta krašnosć šo nam dotal hišcže šjewila njeje; š wěru tu pola cžlowjeťow tež hušto hubjenje došč steji. Wšche wsche te mróczele, kajtez cžlowjeťam šchiz hušto nacžini, pak šo tama njebješta krašnosć lohzy pschedrěcz a pscheczišcžecz njemóže — je wscheho teho to pschindže, šo bješ cžlowjeťami wjele tajkich njeje, kiž cžypli šchiz a czerpjenja šwólmiwje a rad lubje na šo wšacz a je šczerpliwi njescz.

Wšchaťo šy ty šam tola tež šchesczijanški cžlowjeť, duž šo jeno, tak hušto hacz šy w žannym czerpjenju, se wschēmimi myšlemi do šamnych njebješ pschekadž a wopomni šebi, kajka tam na naš krašnosć czaša. Šotom budžesh

Wón jako džeczó je mje hladał
 A w srudnych dnjach mi mozy nadał.
 Wón stajnje pschi mni wostanje,
 Na węcznje mój nětł je!

Nětł wschitko je nam we tym Zenym,
 Nětł bydlu w śwětle njeszczěmnjenym.
 Wón je mi radošč w wutrobje,
 Mój drohi balsam we srudobje
 A skaka we wschej strachosćzi,
 Hdyž wscho mje wopuschćzi.

Mój pscheczěl je mi woschewjenje,
 Najlubšči troscht a wobšedjenje,
 Te sbože chzu bei śwěru hajicž,
 Schtó móhl mi hdy wo wjetšim prajicž!
 Schtož krašne snaju na šwěczi:
 Wón wschitko pschetrijechi!

Sa j rukomaj joh' wobpschimuju,
 Wot njeho šo wjaz' njesdaluju —
 Schtó chyzł mi jeho šašo rubicž?
 Šak móhła wot njeho šo šhubicž?
 Joh' t wutrobje bei položu
 Šak' pychu najwjetšchu.

Hdyž tak wón we mni wotpoczjuje,
 Mje šmjercž a hela nještrachuje —
 A hacž tež njewjedra šo šbėhnu,
 Ša šnješewi šo na klin šynu!
 Šso jemu węcznje dowěrju!
 Wjaz' jeho njepuschćzu.

Wulke sbože, kotrež bėšche wulke njesbože.

Je wulke sbože, wulki lóš dobycž? — Džiwne praschenje, šebi myšlišč. Wulki lóš! Móže wjetšeho sboža bycz? Hdyž čłowjekej tak na jene dobo tyšazy, šnano što tyšazy hriwnow do klina padnu, bjes teho šo je šcho druhe činił, hacž jenož něšcho hriwnow ša lóš dał, — tyšazy, što tyšazy, i kotrymiž móže nětko činicž šchož chze, šo móže nětko zyle bje wscheje starosćze bycz a žiwjenje wuzicž, — komuž šo to poradži, tón je tola sbožowne čłowke džeczó! Šak šebi najwjazny ludži myšli a šdychuju: Ach! hdy by tajke sbože juntrócž mět! Šnješ w Winje mějesche psched něšcho lětami tajke sbože. Wšchón wot wješela pschewšaty wón jene ranje domoj pschibėža a šwojeje žonje praji, šo je wulki lóš dobył, pošdra šta tyšaz šchėšnakow!

Žona wotmolwi: „To njeje móžno! Tebi šo džije! Ty šo molišč!“ —

„Nė, hladaš šama! To je naš lóš!“

Alle ta žona to wėricž nochyzsche, priedy hacž pjenješ na šlidže njeležachu. Hdyž bė nětko přenje wješele nimo, šo prascheshčaj: „Schto šapoczńjemoj i teško pjenješami? Načožimoj je ša powjetšchenje našeho pschetupštwa abo damoj je na dań abo kupimoj šebi šhėžu?“

Žona džesche: „Hacž na dalsche chzemoj je na banku donješć, ale džekacž tyšaz šchėšnakow móhłoj šebi šthowacž, šo šebi wješely čaš šezimimoj. Šak by bylo, hdy byčimoj šebi nowych krašnych möblow nakupimoj? abo kaž dolho je hišće šymny čaš, do Štalškej pucžowakoj a psches Paris a Šchwajzarštu šašo wróczo?“

Štónćznje šo ša pucžowanje rošbudžitaj, dokelž wošebje prošchěške listy bjes pschestacža wobčezowachu — w zusbje chzetaj šwoje sbože njemolenaj wuzicž.

Prėni džěl pucžowanja je nimo, wonaj štaj w rjanej Štalškej šo šradowakoj a štaj nětko w Parisu. Paris, to je tola krašne město, tu je wjele rjeišcho hacž w Winje. Tam šo kóždy džėi něšcho namaka, šebi nowe wješele pošćicicž. W jednacžich šo pošněda, potom móžesh šo na wós šynhćž a psches rjane město šo pschewješć dacž a wschitke rjanosćze šebi wobhladowacž.

Wječor šo najpriedy w dobrym hoščěnzju powječjerja a potom pschińdže to najkrašnišche džiwadlo (theater).

A tak šedžitaj muž a žona w džiwadle a šhyschitaj tu rjanu hudžbu a šwješelitaj šo nad tym wustojnym pschedštajenju a hdyž šebi hišće na něšcho druhe pomyšlitaj — dha na šwój wulki lóš, na krašne žiwjenje, kotrež móžeshčaj šebi nětko popšćecž. — Duž na jene dobo tón špėwar na jewišćczu špėwacž šastanje, rejwarłi wschitke na jedyn blał hladaja, kotryž pak pschihladowarjo njewidža. Šsluscha to t temu, šchož šo hraje? Šak to džiwne wonja! Tam palazy kruč płatu dele padnje! Bože dla, šcho to je! — Šmėrom, šmėrom, reka, tu žadyn strach njeje! — Šcho dha je? — Wohėn je, tola njech ju wschitzy šmėrom wě du! — Bože dla, šo pali! Džiwadlo šteji w płomjenjach! — Šchož móže! Naštróžanaj našej mandželštaj horje štoc šhwatatej t šthodej. Alle tam je čzma a wschitzy šo tam čzi hćza. — Džerž mje ša ruku, žona, tam je hišće jedyn šthód! — D mój Božo, tam hižo płomjo galeriju pschima! Wšchitzy šte, a naštróženi! — „Mužo, pomhaj, ja šym padnja!“ — Alle tón muž wjazny nješlyšči, wón je w čzišćčěnzju šobu dele torhujeny, kur jemu myšle wosmje, płomjo jeho šapschimnje . . .

Šako ša tši dny šapoczachu te rošpadanki rumowacž, šamašachu špody nich bjes tymi druhimi špalenymi čžělami tež teju šbožownej mandželštej! Bėšche jim wulki lóš se šbožom był?

Šawukł: Šchož šebi my čłowjekejo ša wulke sbože šhwěšćim, móže wulke njesbože bycz! Še-li to wėrno, je to napšćewne tež wėrne. Šchož my wulke njesbože mjenujemy, móže kručdy wulke sbože bycz! Šeho dla pschijimaj šbože i šchepotanjom a nošč njesbože i čžichim podacžom!

Šak jedyn kral wumrije.

Na pošutnym dnju 1840 pruski kral Šjedrič Wilhe pošledni krocž Božu šlužbu w kapali wopyta. Na dnju em. 30 t njeby špicža wón w šwucženej hodžinzny šwojemu dušchep. Šrjej, wyschšchemu dwórštemu předaršej Štraušej, t šebi pschicž da. Šod wjele šylšami wón hladašo na žyly čaš šwojeho žiwjenja a knježenja to wušnacze wotpołožil: „Ša bych był bjes troschta, hdy by Šesuš, mój šbóžnik, šo nade mnu nješmilil; niž moje škutki a moja prawdosć, ale Šhryštufowa krej a jeho šašlužba šu moje šmėromanje.“ Tón kral špowjedž šwječješche a potom džesche: „Nětko ja wješelosć šwojeje wėry šacžuwam, a to tež bud š moje čželo pošlynjecž; pomhajće mi teho dla šo modlicž.“ Šštabosć pschibjerashche. Prėni džėi šwjatkow pschińdže. Škralowška šwójba w kapali Božu šlužbu šwječješche, bjes tym šo kral na šwojim šmjertnym šthorołožu ležesche. Wšchitzy šhromadženi wostachu; štónćznje šo tónž pschibližowashche; wschitzy pschi šthorołožu na šwoje kolena padžechu; dwórski předar šo modlesche: „Hdyž dyrby wotšal čzahnyč, šo njedžel wotemnje; chyzł t pomogy mi štanycž, hdyž šmjercž mje čwiluje“, a jako wón te šłowa džesche: „Hdyž budže najštyšnišcho mi wokoło wutrobny, šjew šo mi najštrošćnišcho, dla twojeje štyšćnosće!“ — dha jeho Bóh se wscheje tyšćnosće wutorže a tón, kotryž bėšche to špytanje pscheczěrcpil a šo w nim šwėrny wopošasał, trónu žiwjenja dosta, njeswje dnjenu trónu čžesće. —M—

Š hćečej kasni.

Šchož wole nima, Šnješowy džėi šwječćicž, i tym šupraji, šo tež njerodži wo tón mėt, t kotremuž šancž je lud Boži powołany, ale chze tu kaž tam, po tajšim węcznje w njemėrje wostacž. Ša njeho reka: Njeje wotpočńinł wostajeny tajšemu čłowjekej.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niž jenož pola knješow duchownych, ale tež we wschěch pschewdawarnjach „Šserb. Nowin“ na wšach a w Budyšćinje dostacž. Na šchtwórcž lėta płacži wón 40 np., jenotliwe čžišćla šo po 4 np. pschewawaju.